

Protocol d'actuació per a les diferències d'aprenentatge

Introducció.....pàg. 3

Dislèxiapàg. 4

Dèficit d'atenció
i hiperactivitat
(TDAH).....pàg. 17

Altes
capacitats.....pàg. 27

Discalcúlia.....pàg. 34

Trastorn del
desenvolupament del
llenguatge (TDL).....pàg. 41

Intel·ligència
límit.....pàg. 49

Trastorn de
l'espectre
autista (TEA).....pàg. 54

Conclusió.....pàg. 64

Introducció

El programa Project Difference dona suport des del 2014 al dia a dia dels equips educatius que treballen amb nens i nenes amb diferències d'aprenentatge. En aquesta guia hem volgut plasmar aquesta experiència.

L'objectiu d'aquest protocol és oferir als docents una eina àgil i útil per poder dur a terme la detecció i una intervenció educativa primerenca, i acompanyar-los en el dia dels nens amb diferències d'aprenentatge perquè assolixin els seus objectius curriculars i emocionals.

Volem destacar i agrair la participació de l'equip de l'UTAE de l'Hospital Sant Joan de Déu en l'elaboració d'aquest protocol.

Com sabeu, avui, el fracàs escolar és una de les principals preocupacions del nostre sistema educatiu. Segons l'informe FAROS de l'Hospital Sant Joan de Déu, una de les causes del fracàs escolar són els trastorns específics d'aprenentatge (TA) que pateix entre el 5% i el 15% de la població escolar, i que suposa una condició d'exclusió social per als nens/es afectats/des. D'acord amb el DSM-IV (Manual Diagnòstic i Estadístic dels Trastorns Mentals de l'Associació Americana de Psiquiatria), la taxa d'abandonament escolar de nens i nenes o adolescents amb trastorns de l'aprenentatge se situa al voltant del 40%.

Entenem la diferència d'aprenentatge com una dificultat específica i persistent per adquirir un aprenentatge correcte, malgrat que la instrucció sigui convencional, i el nivell d'intel·ligència i les oportunitats socioculturals adequades. La diferència d'aprenentatge sovint va unida a problemes de conducta, a l'estat ànim i l'autoestima.

En aquest protocol, tractem la dislèxia, el TDAH, altes capacitats, discalcúlia, TDL, TEA i intel·ligència límit, i es divideixen en els apartats següents:

- » Síntomes d'alerta.
- » Pautes d'actuació.
- » Recursos pedagògics gratuïts.
- » Adreces d'interès sense ànim de lucre

Esperem que us sigui útil!

Joaquín Serra, patró de la Fundació Ricardo Fisas Natura Bissé i fundador de Project Difference.

Dislèxia

DISLÈXIA DEFINICIÓ

La dislèxia és un trastorn del neurodesenvolupament (TND) que comporta una dificultat específica en l'aprenentatge de la lectura i impacta en el resultat educacional i psicosocial del nen. Aquesta dificultat és inesperada, ja que apareix en un nen amb una intel·ligència, motivació i escolarització normal, que no presenta dèficits sensorials ni trastorns conductuals que la poden justificar.

ABANS DELS 6 ANYS:

- » Història familiar de problemes de lectoescriptura.
- » Dificultat per emetre els sons de les paraules (consciència fonològica).
- » Dificultat per automatitzar les seqüències verbals (dies de la setmana, mesos de l'any i l'abecedari).
- » Dificultat per evocar paraules: colors, formes... nocions espacials (a dalt-a baix, dreta-esquerra) i temporals (ahir, demà, avui).
- » Possibles errors fonètics/fonològics en el llenguatge expressiu.

ENTRE 6 I 11 ANYS (primària):

Consciència fonològica

- » Dificultat per emetre sons (consciència fonològica).
- » Dificultat per mantenir els fonemes al cap per formar paraules (memòria fonològica).

Lectura

- » Dificultat en la correspondència fonema-grafema.
- » Errors en la precisió lectora, com ara omissions, substitucions, inversions o addicions de lletres, síl·labes o paraules. Possibles vacil·lacions, rectificacions o repeticions. Aquests errors es tradueixen en una fluïdesa lectora baixa i alentiment en la lectura.
- » La comprensió lectora sol estar més ben preservada que la mecànica lectora.
- » Lectura aprosòdica o amb dificultats d'entonació.

Escriptura

- » Errors en l'ortografia natural (ajuntar/unir paraules i lletres) i l'arbitrària (normes d'ortografia com v/b, h, j/g...).
- » Ús escàs dels signes de puntuació.
- » Manca d'estructura o desorganització en el discurs escrit.

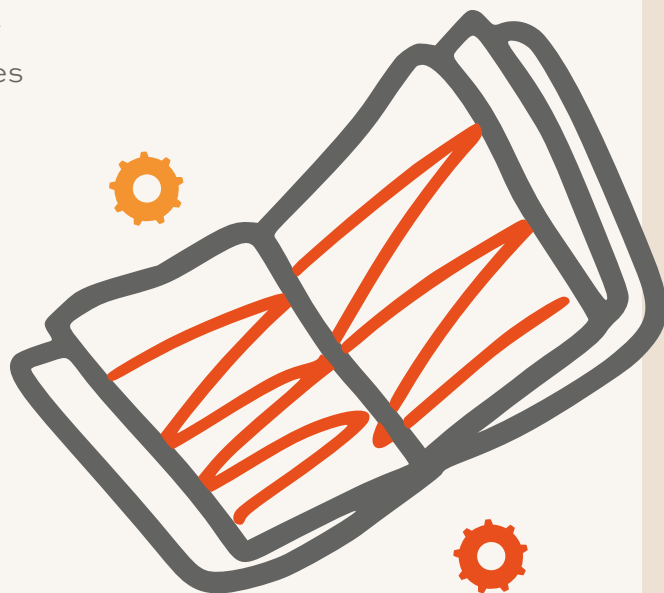
ENTRE ELS 6 I 11 ANYS (primària):

Llenguatge oral

- » Pot ser que s'expressin millor de manera oral que per escrit.
- » Dificultats a l'hora d'evocar o d'accedir al lèxic. Mostren dificultats per trobar la paraula que necessiten.
- » Dificultat per automatitzar les seqüències verbals (dies de la setmana, abecedari, mesos de l'any i taules de multiplicar).

Matemàtiques

- » Poden tenir dificultats per automatitzar les taules de multiplicar.
- » Els pot costar l'automatització dels fets numèrics (els dobles, les meitats, les sumes i les restes ràpides...).

ENTRE 12 I 18 ANYS (secundària i batxillerat):

Lectura mecànica

- » Baixa velocitat lectora.
- » La precisió pot ser correcta. De vegades, cometen més errors perquè forcen i van més ràpid.
- » Lectura aprosòdica o amb dificultats d'entonació.
- » La comprensió lectora està més preservada si la longitud del text a llegir és curta. Si el text és llarg, la comprensió lectora pot quedar compromesa.

Matemàtiques

- » Poden tenir dificultats per automatitzar les taules de multiplicar.
- » Els pot costar l'automatització dels fets numèrics (els dobles, les meitats, les sumes i les restes ràpides...).

ENTRE 12 I 18 ANYS (secundària i batxillerat):

En l'escriptura

- » Errors en l'ortografia arbitrària (normes d'ortografia com ara v/b, h, j/g...).
- » Ús escàs dels signes de puntuació.
- » Manca d'estructura o desorganització en el discurs escrit.

Llenguatge oral

- » Pot ser que s'expressin millor de manera oral que per escrit.
- » Dificultats a l'hora d'evocar o d'accedir al lèxic. Mostren dificultats per trobar la paraula que necessiten.
- » Dificultat per automatitzar les seqüències verbals (abecedari, mesos de l'any i taules de multiplicar).

En totes aquelles àrees que impliquin lectura i escriptura

Lectura

- » Si cal, llegiu-li els enunciats dels exercicis que ha de fer.
- » No el forceu a llegir en veu alta.
- » Si heu de llegir en veu alta a classe, doneu-li el text amb antelació.
- » Doneu-li el temps que calgui per a qualsevol lectura.
- » Feu servir llibres adequats per al seu nivell lector o, en tot cas, faciliteu-li la lectura (anticipeu resums, esquemes de contingut per capítols, etc.).
- » Per millorar la comprensió lectora cal ressaltar en negreta les paraules clau de l'enunciat o del text.

- » Davant lectures obligatòries, ofereix alternatives: audiollibres, escollir el llibre, llibres de Lectura Fàcil®...

Adeqüeu el format escrit que ofereix més fluïdesa lectora:

- » Mida de la lletra: 14 punts en paper i 18 punts en pantalla.
- » Lletra de pal sec tipus Arial, Verdana i Helvètica.
- » Eviteu la cursiva.
- » En dislèxies greus i a secundària, permeteu l'ús de lectors informàtics.
- » Permeteu utilitzar adaptadors de text.

Escriptura/ expressió escrita

- » Ús d'autoinstruccions amb indicacions sobre els passos per estructurar els textos de diferents tipologies (descripció, narració, exposició...).
- » Doneu més valor al contingut que a la forma.
- » En dislèxies greus i a secundària, permeteu l'ús de transcriptors de veu.
- » En cas de prendre apunts, valoreu que li donin els apunts per escrit o que els pugui comparar amb un company.
- » No feu que copiïn els enunciats.
- » En casos greus, potencieu l'ús de transcriptors de veu per fer redaccions.
- » Permeteu l'ús de l'ordinador per als treballs escrits.

Ortografia

Adaptar els dictats:

- » Reduïu la mida del dictat.
- » Corregiu únicament la norma ortogràfica que s'estigui treballant en aquest dictat. Eviteu acumular normes al llarg del trimestre.
- » Pacteu amb l'alumne normes bàsiques que cal tenir en compte al llarg del trimestre.
- » Elaboreu diccionaris visuals personalitzats amb les paraules que acordem que han d'escriure bé al llarg del trimestre. Podran consultar aquest diccionari sempre que vulguin.

Poden fer-ho en mida reduïda perquè càpiga a l'estoig.

- » No tingueu en compte l'ortografia en les assignatures que no siguin les llengües.
- » En dislèxies greus i a secundària, permeteu l'ús de correctors ortogràfics i gramaticals.

DISLÈXIA

PAUTES D'ACTUACIÓ

Normes d'ortografia bàsiques

CATALÀ	CASTELLÀ
1. rr, 2. bl i br (mai - “vr” i “vl”), 3. mb, inv (mai- “mv” o “nb”), 4. ca, que, qui, co, cu / sa, ce, ci, so, su, 5. ga, gue, gui, go, gu / ja, ge, gi, jo, ju, 6. plurals acabats en - es (no- “as”), 7. imperfet - ava, 8. perfet - ha anat, 9. masculí - e / femení - a, 10. l'.	1. rr, 2. imperfet - aba, 3. bl i br, 4. mb i nv, 5. ca, que, qui, co, cu, 6. za, ce, ci, zo, zu, 7. ga, gue, gui, go, gu / ja, ge, gi, jo, ju, 8. perfet - ha ido.
1. haver, 2. ahir / avui / demà, 3. vaig / maig / faig,	1. haber, 2. hoy / ayer / mañana, 3. hacer,
- i, - ny, - x / tx.	- y, - ñ, - ch.
- accentuació.	- accentuació.

● (Cicle inicial)
 ● (Cicle mitjà)
 ● (Cicle superior)

Llengua estrangera

- » Reduïu la quantitat de vocabulari.
- » Adapteu l'assignatura al format oral.
- » No tingueu en compte l'ortografia.
- » Permeteu que pugui tenir a la vista una autoinstrucció, a classe i a les proves d'avaluació, amb les fórmules d'estructuració gramatical de les frases (per exemple: subjecte+verb+adjectiu+nom).

Matemàtiques

- » Permeteu que l'alumne tingui accés a les taules de multiplicar o la calculadora, tant a classe com als exàmens.

Avaluació

- » Assegureu-vos que entén el que se li demana. Si cal, llegirà l'enunciat en veu alta les vegades que sigui necessari.
- » Prioritzeu l'avaluació oral sempre que sigui possible i quan l'alumne hi estigui d'acord.
- » Doneu més temps, si els cal, o reduïu el nombre de preguntes.
- » Permeteu l'ús d'esquemes, de gràfics i de tot allò que els faciliti la comprensió.
- » Ajudeu-los a revisar les respostes de les proves.
- » Valoreu, de manera rellevant, la feina del dia a dia, l'esforç, l'actitud, etc. Tingueu en compte el conjunt del procés, no només el resultat.

Format de la prova:

- » Augmenteu la mida de la lletra. (18 Helvètica)
- » Fragmenteu el text en petites parts i intercaleu les preguntes de comprensió o numerareu els paràgrafs del text perquè l'alumne sàpiga on pot trobar la resposta.
- » Eviteu les preguntes de resposta oberta. Valoreu l'ús de preguntes tipus test si l'alumne es troba més còmode.

Aspectes emocionals per afavorir l'autoestima i la motivació de l'alumne:

- » Ressalteu els aspectes positius dels seus treballs.
- » Reconeixeu els seus èxits en públic.
- » Valoreu de manera rellevant el dia a dia, l'esforç i l'actitud.
- » Feu saber a l'alumne que sabem les seves dificultats, que ens interessem per ell/ella, i que l'ajudarem en el procés d'aprenentatge perquè pugui tenir les mateixes oportunitats que els seus companys.
- » Convé treballar el respecte per la diversitat a l'aula amb tots els alumnes.

Pel que fa al procés d'educació-aprenentatge

- » Planifiquen els treballs de l'alumne a diàriament (els de l'aula i els de casa).
- » Trebal·leu amb una agenda supervisada pel professor i per la família.
- » Analitzeu diàriament les dificultats detectades en la realització de les tasques (de l'aula i de casa).
- » Animeu l'alumne perquè pensi quines estratègies i quins recursos són millors per utilitzar-los en diferents circumstàncies (autoconeixement).
- » Reviseu i reorienteu de manera periòdica la intervenció (sempre que sigui necessari).
- » Eviteu connotacions negatives a les correccions.

Adaptacions a l'aula:

- » Ubiqueu l'alumne a l'aula on pugui rebre millor la informació i que el professor ho pugui comprovar.

PER TREBALLAR LA CONSCIÈNCIA FONOLÒGICA

- » Dir el nombre de fonemes o síl·labes d'una paraula.
- » Buscar paraules que continguin, comencin o acabin amb un fonema o grup consonàntic.
- » Unir/associar imatges amb estructures síl·làbiques iguals.
- » Identificar un so en una paraula.
- » Si substituïm el so... per..., quina paraula queda.
- » Encadenar paraules: dieu una paraula i fer que el nen/la nena en digui una altra que comenci per la síl·laba amb què acaba la paraula que heu dit.
- » Rimes.
- » Bingo fonètic.

CORRESPONDÈNCIA GRAFEMA – FONEMA

- » Saber el nom i el so de cada lletra.
- » Relacionar grafema amb fonema.
- » Formar paraules a partir de diverses lletres o síl·labes.
- » Emplenar els espais en blanc d'una paraula.
- » Escriure paraules, frases o textos.

FLUÏDESA LECTORA

- » Llegir ràpidament una llista amb paraules freqüents.
- » Lectures repetides.
- » Lectura text en format piràmide.
- » Lectura de pseudoparaules.
- » Buscar una síl·laba/paraula determinada en una llista.

EXPRESSIÓ ESCRITA I ORTOGRAFIA

- » **Consciència sintàctica:** identificar l'error en una frase/text.
- » Definicions.
- » Ús d'autoinstruccions per elaborar un text com les cinc preguntes: quan?, qui?, on?, què passa?, com acaba?
- » **Esriptura creativa** acabar una història a partir d'un dibuix.
- » Completar la frase/text amb el signe de puntuació correcte.
- » **Ortografia:** ortografia ideogràfica, associacions.

Passos per treballar un dictat

- » Llegeixo frase per frase, subratllo les paraules que em fan dubtar, les agrupo per normes ortogràfiques i busco trucs per recordar-les.

DETECCIÓ PRECOÇ DIFICULTATS A LA LECTO ESCRIPTURA

Prodiscat

- » <https://serveiseducatiu.xtec.cat/baixllobregat2/general/la-dislexia-deteccio-i-actuacio-en-lambit-educatiu-prodiscat/>

Informe Faro Sant Joan de Deu. INTERVENCIÓ

- » <https://apps.sjdhospitalbarcelona.org/infocap/es/informe-faros-aprendizaje-trastornos-neurodesarrollo-claves-fracaso-escolar/#/lessons/4PDnmk3ib-8mWlhSnKePg5KxxbqKI3wW4>

JOCS PER ESTIMULAR LA CONSCIÈNCIA FONOLÒGICA

- » <https://www.orientacionandujar.es/tag/conciencia-fonologica/>
- » <https://serveiseducatiu.xtec.cat/bdrlectura/aprenentatge-inicial-de-la-lectura/jocs-per-estimar-la-consciencia-fonologica/>

VÍDEOS

LUZ REYO. LECTURA Y DISLEXIA

- » <https://www.youtube.com/watch?v=Ppd-LWOqgabs&feature=youtu.be>

En la piel de una persona con dislexia

- » <https://www.youtube.com/watch?v=Q-8c4e8LjONQ>

EINES TECNOLÒGIQUES

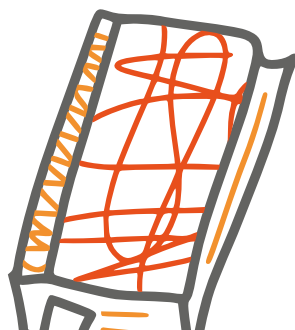
- » Llibre electrònic, en què es pot adaptar el text: modificar l'espaiat, el format de lletra.
- » Transcriptor de veu.
- » Lectors informàtics.
- » Portàtil o tauleta amb corrector ortogràfic i gramatical.
- » Calculadora, molt útil per assegurar la correcta realització de les operacions un cop dominada la mecànica.

LLIBRES

- » “Mi amiga tiene dislexia”. Amanda Doering. Ed. Latinbooks International
- » “Em costa llegir — dislèxia” Lydia Arroyo. Ed. Salvatella

DOCUMENTAL

- » “Palabras al viento”

ALTRES RECURSOS

Departament d'Educació:

- » <https://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/atencio-educativa-als-alumnes/nese/nese-derivades-de-trastorns-de-laprenentatge-i-la-comunicacio/comunicacio-i-llenguatge/dislexia/>

Consciència fonològica:

- » <https://serveiseducatiu.xtec.cat/bdrlectura/competencia-lectora/jocs-per-estimular-la-consciencia-fonologica/>
- » <https://www.maestrosdeaudicionylenguaje.com/tag/conciencia-fonologica/>

Correctors ortogràfics i gramaticals:

- » <https://www.softcatala.org/>

Adreces d'interès

Associació catalana de dislèxia i altres trastorns específics d'aprenentatge

<http://www.acd.cat/>

Asociación Dislexia y Familia (DISFAM)

<https://www.disfam.org/>

Federación Española de Dislexia (FEDIS)

<https://fedis.org/>

Associacions de dislèxia a Espanya

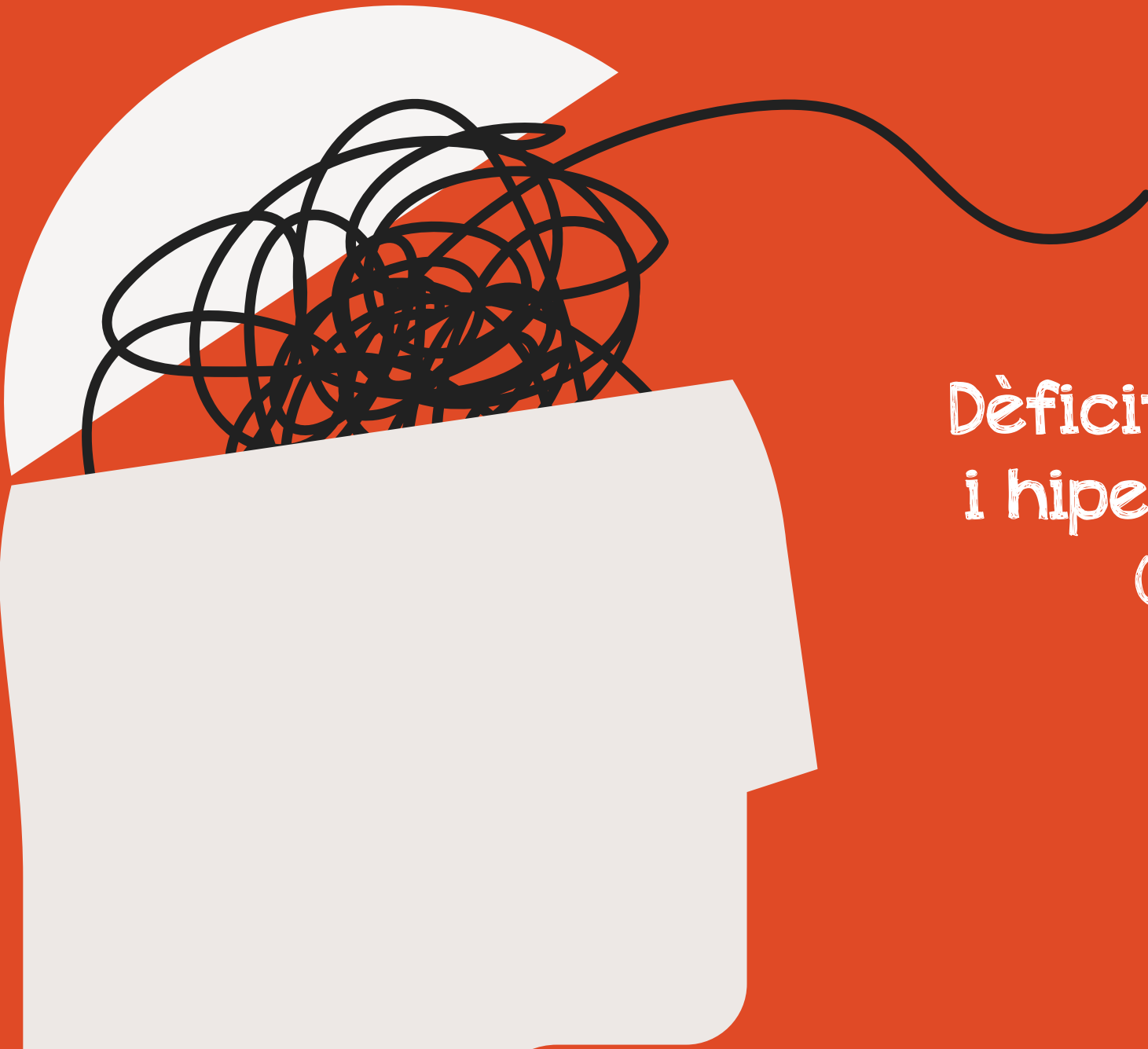
<http://www.ladislexia.net/asociaciones-espana/>

Associació Europea de Dislèxia (EDA)

<https://www.eda-info.eu/>

Internacional Dyslexia Association (IDA)

<https://dyslexiaida.org/>

Dèficit d'atenció i hiperactivitat (TDAH)

El trastorn per dèficit d'atenció amb hiperactivitat és un Trastorn del Neurodesenvolupament de caràcter neurobiològic originat a la infància i que afecta al llarg de la vida, que es caracteritza per la presència de:

- **Dèficit d'atenció**
- **Impulsivitat**
- **Hiperactivitat motora i/o vocal**

Al TDAH el desenvolupament cerebral es produeix de manera diferent que a la resta d'infants. Hi ha un retard maduratiu de 2-3 anys a totes les regions del cervell, però especialment al lòbul frontal (funcions executives i atencionals).

Segons la simptomatologia predominant, el diagnòstic pot ser:

- Presentació predominant d'hiperactivitat i impulsivitat
- Presentació predominant inatenta
- Presentació combinada

INATENCIÓ

- » Sovint no presta l'atenció deguda als detalls o, per distracció, comet errors en les tasques de l'escola, el treball i altres activitats.
- » Sovint es dispersa i no segueix les instruccions que li indiquen.
- » Sovint sembla que no escolta quan se li parla directament.
- » Sovint perd les coses que necessita per fer certes tasques o activitats (llapis, llibres, exercicis escolars, l'agenda...).
- » Sovint és descuidat/da i oblidatís/issa en les activitats diàries (rentar-se les dents, vestir-se, recollir les seves coses).
- » Sovint es distreu fàcilment per estímuls irrelevantes.

HIPERACTIVITAT

- » Sovint mou en excés les mans o els peus o es remou al seient.
- » Sovint s'aixeca de la cadira quan es requereix estar assegut.
- » Sovint corre o s'enfila en moments inoportuns.
- » Sovint té problemes per jugar o participar en activitats de forma tranquil·la.
- » Sovint parla massa.
- » Sovint expressa les emocions amb més intensitat.
- » Sovint va d'una banda a l'altra sense motiu aparent.

IMPULSIVITAT

- » Sovint actua sense pensar.
- » Sovint parla en moments poc oportuns o precipita respostes abans que hagin estat completades les preguntes.
- » Sovint interromp en jocs i explicacions.
- » Sovint és poc previsor i no planifica.
- » Sovint perd amb facilitat la paciència.
- » Sovint té mal humor o irritabilitat.
- » Sovint no sap perdre i es baralla per qualsevol cosa.
- » Sovint destrossa les seves coses i les dels altres.

Per donar instruccions

- » Davant d'explicacions llargues, pacteu un senyal amb l'alumne per afavorir que mantingui l'atenció focalitzada. Manteniu contacte ocular. Doneu una ordre breu, clara i concisa en termes positius.
- » Si cal, seqüencieu la tasca i repetiu la instrucció a cada pas.
- » Demaneu-li que la repeteixi en veu alta, per assegurar-nos que l'ha entès.
- » Repetiu les instruccions quan calgui.
- » Reforceu positivament el compliment.

Per a la realització dels treballs a classe

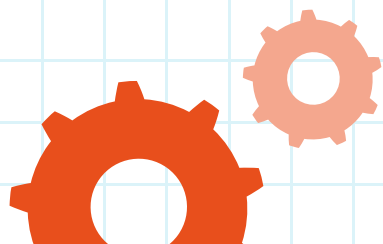
- » Situeu-lo a primera fila, preferiblement envoltat de companys tranquils que facilitin la seva concentració.
- » Eviteu possibles distraccions (finestres, jocs...).
- » Dediqueu prou temps a explicar-li els treballs que ha de fer.
- » Les tasques han de ser organitzades al màxim: curtes, escalades per dificultat i en formats simplificats.
- » Permeteu-li un temps suficient per pensar.
- » Superviseu que l'alumne avança i proporcionar suport per evitar errors per badar.
- » Doneu-li temps extra.
- » Es pot crear un espai per “treballar en silenci o tranquil·lament”, on poden acudir quan ho necessitin.

- » Reconeixeu els petits avenços, reforç positiu.
- » Animeu-lo a demanar ajut quan el necessiti.
- » Heu de conèixer el seu estil d'aprenentatge i introduir elements del seu interès en la tasca per fomentar la motivació.
- » Tutories individualitzades per pactar objectius, supervisar tasques, organització del material, ressaltar progressos, comentar les notes, etc.
- » Proporcioneu “feedback” immediat en acabar les tasques.
- » Potencieu l'ús d'autoinstruccions.

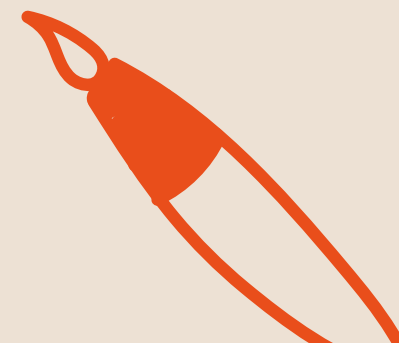
Per als deures

- » Fomenteu l'hàbit d'endregar les seves coses a classe diàriament.
- » Superviseu l'agenda, assegureu-vos que escriu bé totes les tasques.
- » Proporcioneu un calendari amb les dates dels exàmens i els treballs.
- » Ajusteu els deures a les possibilitats de l'alumne.
- » Superviseu els treballs a llarg termini.
- » Aneu demanant-li els deures perquè hi hagi un control.
- » Reforceu positivament els petits avenços.

Per als exàmens

- » Situeu-lo en un lloc amb pocs elements de distracció.
- » Penseu en una quantitat justa, avaluacions curtes i més freqüents. Si són treballs llargs, que els faci de manera fragmentada.
- » Format senzill, instruccions clarament definides.
- » Ús de fulles quadriculades en matemàtiques que facilitin l'organització.
- » No feu més d'una pregunta en el mateix enunciat i deixeu l'espai suficient.
- » Doneu-li més temps, deixeu-li més temps per pensar i preguntar dubtes.
- » Supervisió freqüent per guiar i elogiar.
- » Expliqueu l'examen abans de fer-ho.
- » Remarqueu la part més important de l'enunciat (subratlleu paraules clau, preguntes...).
- » Deixeu una mica de temps per preguntar i revisar.
- » Heu de tenir molt clar què volem avaluar, donar més valor al procediment que al resultat final.
- » Assegureu-vos que s'avaluen els coneixements i no penalitzeu errors d'atenció.

Per a la conducta

- » Definiu les normes de manera explícita i poseu-les a la vista.
- » Establiu les conseqüències de manera immediata.
- » Eviteu recriminacions verbals.
- » Proporcioneu estratègies de reflexió.
- » Afavoriu l'autocontrol (ajudar-lo a parar i pensar, conductes alternatives, autoinstruccions, pacteu conductes per calmar-se...).
- » Ignoreu les conductes inadequades i recordeu-li la norma d'una manera indirecta.
- » Eviteu el càstig i reforceu positivament la conducta adequada (p. ex. implantar un sistema de punts i premis).
- » Aprofiteu el temps fora per a conductes que interfereixen a l'aula.

1. Interromp constantment

- » Mostreu-li el model correcte: “A veure a qui pregunto... Al Carles que està en silenci, ben assegut a la cadira i amb la mà aixecada”.

2. Per potenciar l'autocontrol:

- » Creeu un espai on pugui expressar el moment d'enuig de forma controlada. Si ens desafia, no argumenteu, doneu alternatives de solució, no entreu en una lluita de poder, manteniu-vos fermes.
- » Dediqueu-li un temps personal per parlar del problema.
- » Tutories setmanals (atenció positiva, resposta de reconeixement, atenció activa “Explica-m'ho, no estic segur si t'estic entenent”). Sempre heu d'incloure orientacions, recordar límits, respectar-lo en tot moment.
- » Poseu la norma en un lloc visible escrita o amb un dibuix.

En cas d'interrompre, recordeu-li que:
“Ara és hora d'escoltar. Si vols dir alguna cosa, aixeca la mà”.

3. S'aixeca molt sovint:

- » Recordeu la consigna.
- » Permeteu que entregui les tasques a la taula del professor (previ pacte). Assigneu-li algun càrrec o activitat que li permeti aixecar-se de la cadira.
- » Eviteu posar atenció si s'aixeca quan no toca.
- » Permeteu el murmurí i el moviment.
- » Reforceu la conducta correcta; acosteu-vos i digueu: “M'agrada veure't assegut, segur que faràs una bona feina”.
- » Elaboreu un sistema que li doni la possibilitat de posar-se dret i caminar.
- » Assegureu-vos que té tot el material per fer el treball.

Autoinstruccions

Aquesta tècnica consisteix a **seqüenciar i fraccionar els passos per fer una tasca**. L'objectiu és generar un diàleg intern que guia l'alumne a l'hora de fer la tasca. És habitual que utilitzem aquesta guia de manera innata, però, en persones amb TDAH, cal explicitar aquest llenguatge intern. És recomanable no fer més de 5-7 passos per a cada tasca. Podeu acompanyar d'un suport visual, així el nen no haurà de llegir, sinó que veient el dibuix sabrà per quin pas va. **Exemple d'autoinstrucció:**

PASSOS PER RESOLDRE PROBLEMES

1. Llegiu l'enunciat tantes vegades com calgui.
2. Ressalteu en blau les dades del problema, en vermell la pregunta i en verd la paraula clau.
3. Feu un dibuix esquemàtic o una representació visual.
4. Feu l'operació.
5. Reviseu que la meua resposta tingui sentit.

EL PROCEDIMENT PER ACONSE- GUIR UNA AUTOMATITZACIÓ COR- RECTA DE L'AUTOINSTRUCCIÓ ÉS

1. L'adult actua com a model i duu a terme la tasca mentre va dient cada pas en veu alta.
2. L'adult verbalitza les instruccions i és l'alumne qui les fa.
3. L'alumne fa la tasca verbalitzant els passos en veu alta.
4. L'alumne fa la tasca, però aquesta vegada verbalitza els passos en veu baixa.
5. L'alumne fa la tasca guiant el comportament a partir de les instruccions que ell/ella mateix/a va repetint de forma interna.

Economia de fitxes

Aquesta tècnica de modificació de conducta té l'objectiu d'instaurar conductes que volem que es repeteixin i eliminar aquelles que no volem que es repeteixin. Per això, comptarem amb una recompensa per a aquestes conductes objectiu. Primer, acordarem, amb l'alumne quines són les conductes que volem i estem disposats a treballar. Acordarem 2-3 conductes i les redactarem tenint en compte:

- » **Que siguin en positiu.** Per exemple, en lloc de dir “No aixecar-se de la cadira” podem dir “Treballar asseguts”.
- » **Que siguin com més concretes millor:** En comptes de dir només “Portar-se bé” concretarem quines conductes signifiquen portar-se bé; per exemple, entregar els deures a temps, aixecar la mà per preguntar, etc.

Un cop acordades les preguntes i redactades, establiu una recompensa immediata amb punts. D'aquesta manera, si a final de setmana obté els punts acordats, aconseguirà la recompensa final. Entre aquestes 2-3 conductes, es recomana posar-ne una de consecució fàcil, perquè l'alumne es vinculi a l'economia de fitxes. És recomanable permetre alguns dies fallits per assolir la recompensa.

Planificadors/ organitzadors

Els alumnes amb TDAH funcionen més bé quan l'ambient està estructurat i organitzat, per la qual cosa un bon recurs serà anticipar aspectes del dia o l'activitat que ha de fer. Per això, a més de donar ordres senzilles i clares, tindrem un horari visible amb les activitats de cada dia. Així mateix, supervisarem l'ús d'organitzadors per part del nen (agenda, organitzadors de deures, planificadors de la motxilla, etc.).

MATERIALS I TÈCNIQUES PER A ALUMNES AMB TDAH

- » <https://www.fundacioncadah.org/web/articulo/materiales-y-tecnicas-para-docentes-de-alumnos-con-tdah.html>

COM ADAPTEM ELS EXAMENS ALS ALUMNES AMB TDAH

- » <https://www.guiainfantil.com/educacion/escuela-colegio/ejemplos-de-ejercicios-y-examenes-adaptados-a-los-ninos-con-tdah/>

GUIA PER AL PROFESSORAT. ENTENDRE I ATENDRE L'ALUMNAT AMB TDAH A LES AULES

Gobierno de Navarra

- » https://www.educacion.navarra.es/web/publicaciones/catalogo/-/asset_publisher/JONi5m8mCym2/content/guia-para-el-profesorado-entender-y-atender-al-alumnado-con-tdah-en-las-aulas;jsessionId=1FA7855B29C2282249389CDo3E481068

Escala Conners per evaluar el TDAH

- » <https://www.fundacioncadah.org/web/articulo/en-que-consisten-las-escalas-de-conners-para-evaluar-el-tdah.html>

VÍDEOS

Per entendre millor el TDAH:
José Ramón Gamo.
Neuropsicòleg.

- » <https://www.youtube.com/watch?v=fNzjKGRIJto>

TDAH RECURSOS

ALTRES RECURSOS

- » <http://educacio.gencat.cat/ca/departament/publicacions/colleccions/inclusio/tdah-deteccio/>
- » <https://www.orientacionandujar.es/tag/recursos-tdah/>
- » <https://www.educaciontrespuntocero.com/recursos/recursos-para-estudiantes-con-tdah/>

CURTMETRATGES

Las vidas de Mario:

- » <https://www.youtube.com/watch?v=ZlcmudAKF4M>

Curtmetratge animat TDAH

- » <https://youtu.be/wFv-4Vexvmk>

Adreces d'interès

Fundació ADANA Barcelona

www.fundacionadana.org

Federació Catalana d'Associacions de Familiars i Afectats de tdah – Fem visible l'invisible.

<http://www.federaciocatalanatdah.org/>

Federació espanyola d'associacions d'ajuda al TDAH

www.feaadah.org

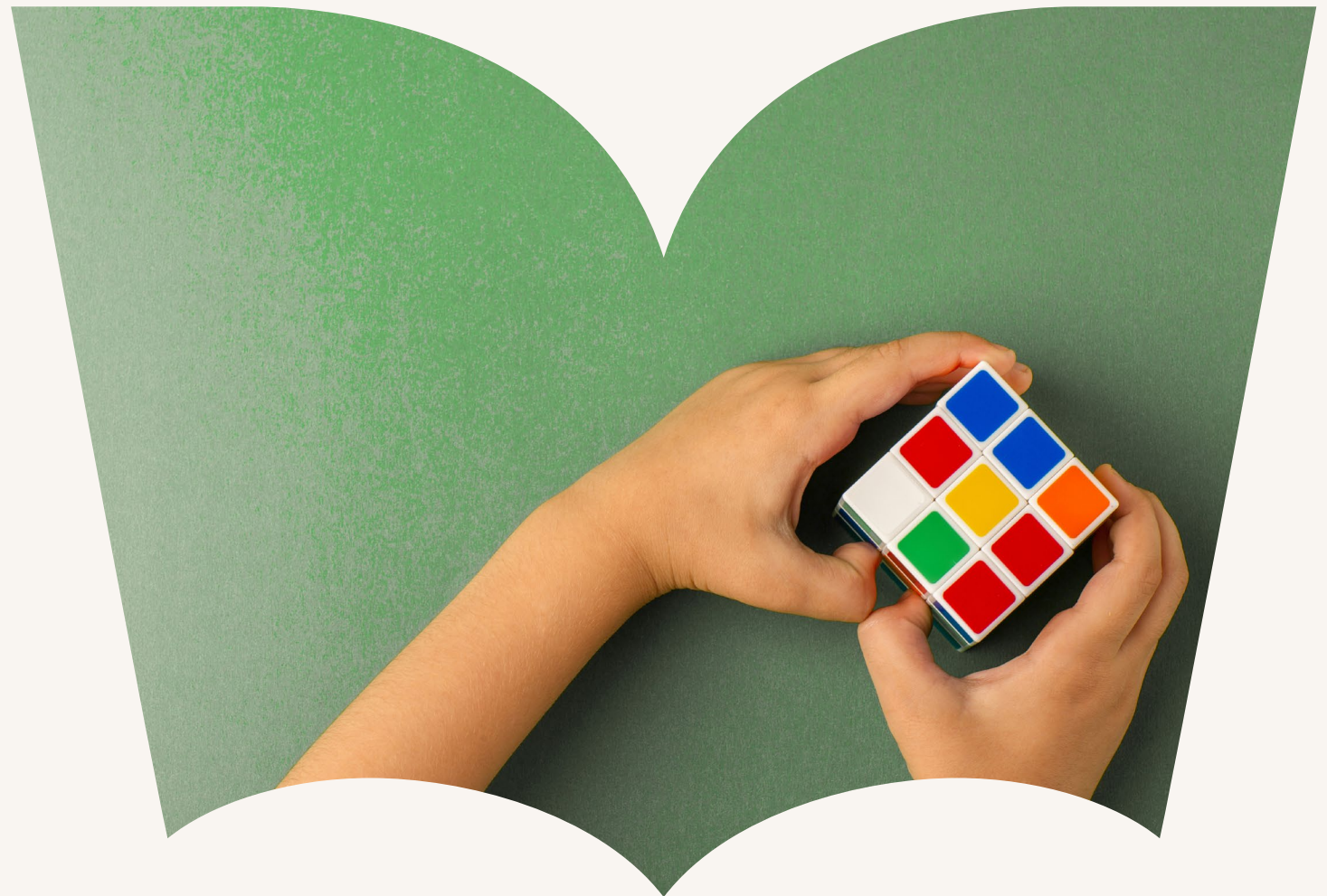
Altes capacitats

ALTES CAPACITATS

DEFINICIÓ I CONCEPTE

El grup de nens amb altes capacitats és molt heterogeni. Les altes capacitats són presents a tots els grups culturals i nivells socials.

Quan parlem d'altres capacitats, ens referim a aquells infants que mostren un rendiment elevat en alguna àrea cognitiva, creativa o artística; mostren bones habilitats de lideratge i relacions socials o bé destaquen en aspectes acadèmics específics.

ALTES CAPACITATS

DEFINICIÓ I CONCEPTE

Comorbilitats

Hi ha nens/es amb ACI que mostren dèficits específics associats, com ara el TDAH o trastorns de l'aprenentatge (per exemple, la dislèxia o la discàlculia). En aquests casos, l'ACI pot quedar encoberta pel trastorn comòrbid, cosa que pot dificultar tant el desenvolupament de la potencialitat del nen/a com la detecció de l'ACI per no obtenir èxit en les tasques acadèmiques.

Podem distingir dos perfils d'altres capacitats:

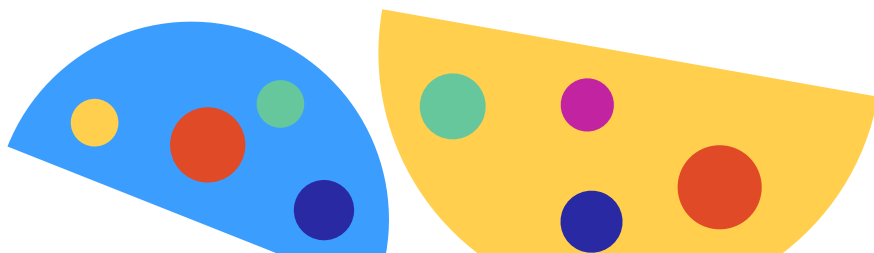
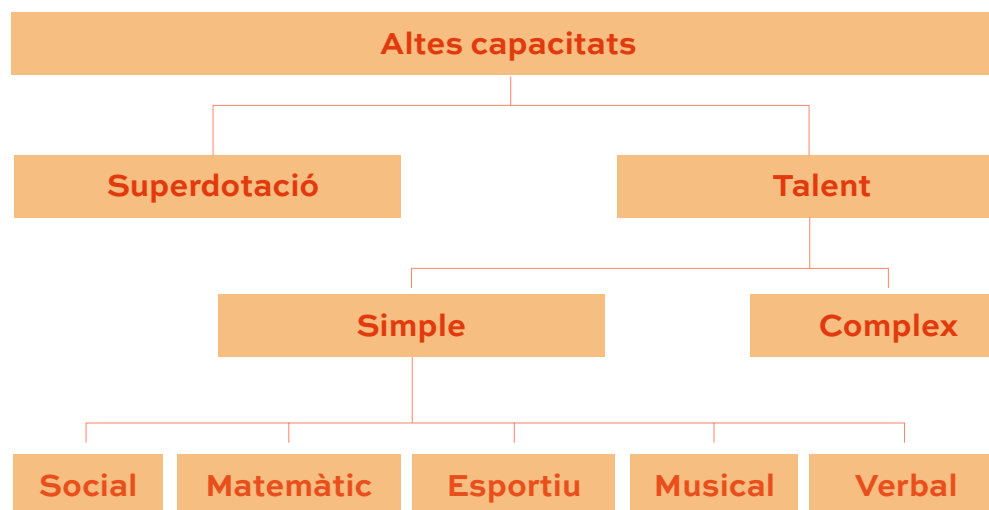
» **La superdotació:** Tots els recursos intel·lectuals presenten un nivell elevat, tant de raonament lògic com de creativitat, una bona gestió de la memòria i de captació de la informació. A més, presenten una bona capacitat de lideratge i d'habilitats socials.

» **El talent:** Mostren una aptitud elevada en un àmbit específic. Pot ser un talent simple com el social, musical o motriu. O un talent complex, quan combinen diferents aptituds específiques, com ara el talent acadèmic o l'artístic figuratiu.

Precocitat

A l'educació primària també, podem detectar **una precocitat**. Aquesta implica un ritme de desenvolupament dels recursos intel·lectuals més ràpid durant un període evolutiu. Aquests nens i nenes mostren habilitats superiors en un període primerenc, però després s'acaben normalitzant o posant al nivell esperat.

Quan es detecta precocitat intel·lectual, el nen pot mantenir el perfil en un futur i, per tant, es podrà considerar superdotat o talentós, però també es pot normalitzar. Aquest últim grup pot a més presentar algun talent i tenir una capacitat intel·lectual normal.

ALTES CAPACITATS SÍMPTOMES D'ALERTA

ENS HAN DE CRIDAR L'ATENCIÓ ELS NENS QUE MOSTREN ELS SÍMPTOMES SEGÜENTS:

- » Facilitat i rapidesa en l'adquisició de nous aprenentatges.
- » Curiositat i interès per aprendre.
- » Gran capacitat d'observació, anàlisi i extracció d'informació de l'entorn.
- » Fan preguntes poc comunes, que van més enllà del que és habitual.
- » Solen manifestar un interès molt precoç per certs temes existencials, com ara la religió, la moralitat, l'univers o la mort, etc.
- » Més madur del que tocava per l'edat.
- » Autodidacta, busca informació de manera activa sobre allò que l'interessa.
- » Tenen un pensament crític i divergent, és a dir, els agrada buscar possibles solucions a un únic problema.
- » Són capaços d'abordar situacions noves i de solucionar-les.
- » Tenen habilitats de lideratge.
- » Tenen flexibilitat per adaptar-se a diferents situacions i contextos.
- » Tenen bona habilitat verbal i un vocabulari ampli.
- » Destaquen molt per sobre en alguna àrea específica: raonament lògic –matemàtic, creativitat, art, etc.
- » Són lectors hàbils a edats primerenques.

POSSIBLES PROBLEMES AFECTIUS ASSOCIATS

- » Sensació de sentir-se incompresos.
- » Sensació de no encaixar amb el grup.
- » Baixa motivació i avorriment.
- » Perfeccionisme excessiu
- » Depressió i/o ansietat.

Adaptacions curriculars

- » **Enriquiment horitzontal:** aprofundir i estendre els continguts amb un nivell més alt de complexitat i abstracció dins del mateix curs.
- » **Enriquiment vertical:** ampliar els objectius marcats per al seu nivell, incloent-hi continguts corresponents a cursos superiors.
- » **Acceleració:** avançar a cursos superiors. Implica un enriquiment vertical en totes les matèries.

Adaptacions metodològiques

- » **Utilitzar una metodologia flexible i oberta:** aprenentatge per descoberta, aprenentatge cooperatiu, per projectes.
- » **Fomentar el diàleg i la comunicació,** dedicant un temps a l'aula per a la conversa, estimulants les preguntes i animant a buscar respostes, per exemple, els grups interactius.
- » **Organitzar l'espai i el temps de manera flexible,** perquè puguin treballar a ritmes diferents.

ALTES CAPACITATS

PAUTES D'ACTUACIÓ

FACILITAR L'AUTONOMIA A L'APRENTATGE

- » Donar suport a les iniciatives o als projectes que sorgeixin de manera espontània, facilitar l'adquisició d'estratègies de cerca d'informació i plantejament de preguntes.
- » Possibilitar l'accés a materials i fonts d'informació perquè aprofundeixin en la seva àrea d'interès.

POTENCIAR EL PENSAMENT DIVERGENT I INDEPENDENT

- » Donar suport a les iniciatives o als projectes que sorgeixin de manera espontània, facilitar l'adquisició d'estratègies de cerca d'informació i plantejament de preguntes.
- » Possibilitar l'accés a materials i fonts d'informació perquè aprofundeixin en la seva àrea d'interès.

REFORÇAR I VALORAR EXPRESSAMENT LA CREATIVITAT I LES IDEES ORIGINALS

DESENVOLUPAR EL JUDICI CRÍTIC, ENSENYAR A REBRE CRÍTiques I ACCEPTAR-LES

TENIR CURA DE L'AUTOESTIMA DE L'ALUMNE

- » Afavorir la interacció social mitjançant la participació, la interacció i l'acceptació del grup.
- » Programar activitats per al desenvolupament social i afectiu (aprenentatge cooperatiu, competències socials, desenvolupament emocional...).
- » Promoure el desenvolupament integral de l'alumne.

Les altes capacitats: Detecció i actuació en l'àmbit educatiu

<https://educacio.gencat.cat/ca/departament/publicacions/colleccions/inclusio/altes-capacitats/>

**Guia per a famílies d'infants i joves amb altes capacitats intel·lectuals .
Departament d'Educació i Formació Professional**

<https://educacio.gencat.cat/ca/departament/publicacions/colleccions/guia-families/altes-capacitats-intellectuals>

AEST

<https://www.youtube.com/h?app=desktop&v=c33etqm7UC4&t=43s>

FANJAC

<https://www.fanjac.org/>

Ministerio de educación y formación profesional: Recursos de talento y altas capacidades.

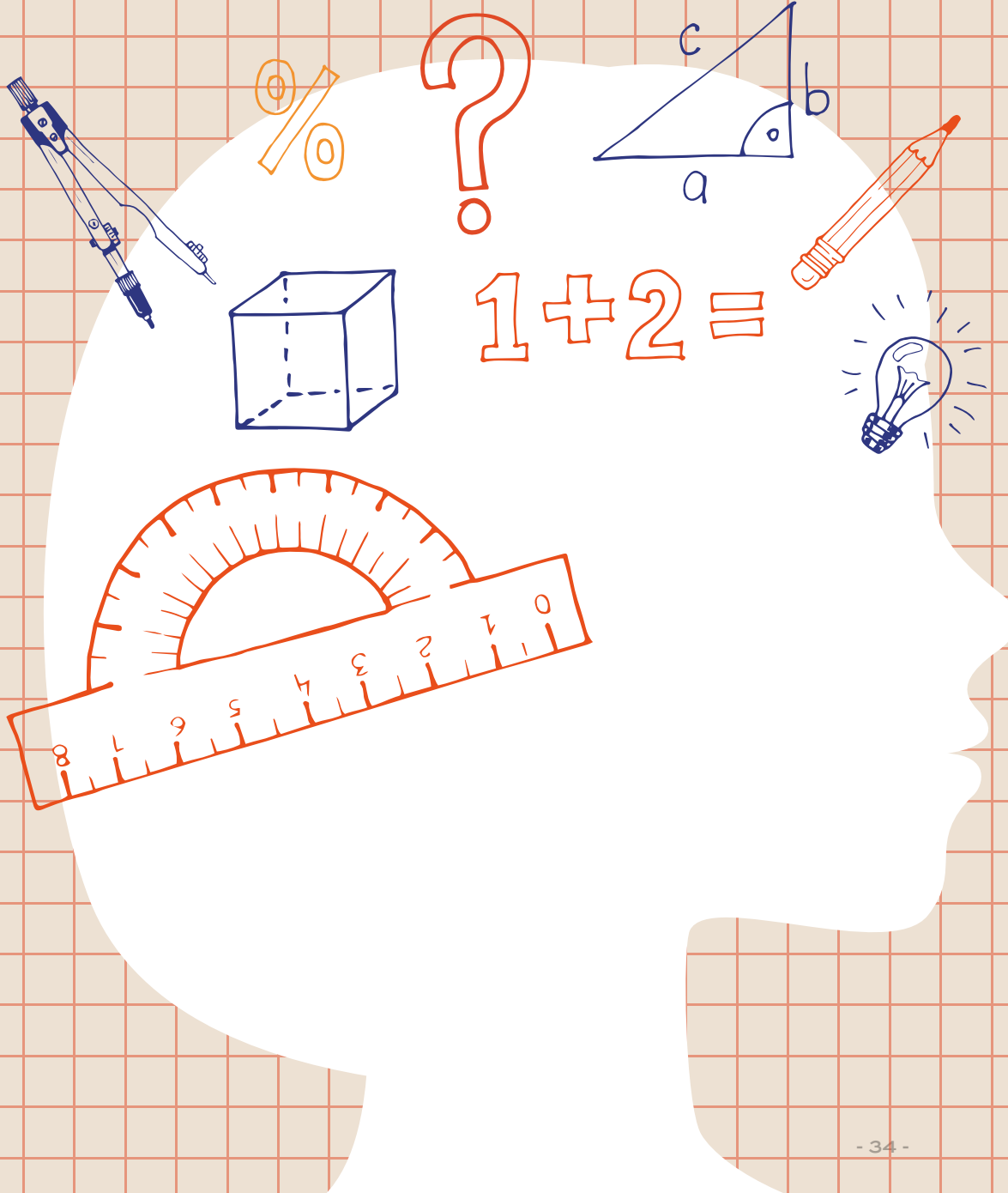
<https://www.educacionfpydeportes.gob.es/suiza/alce-berna/recursos/recursos-educativos.html>

Orientacions educatives

https://www.euskadi.eus/contenidos/documentacion/inn_doc_esc_inclusiva/es_def/adjuntos/escuela-inclusiva/100012c_Pub_EJ_alta capacidades_c.pdf

Protocol detecció Altes Capacitats i intervenció a l'aula

<https://www.mentor.cat/uploads/2/5/2/4/25246316/protocoloid.pdf>

Discalcúlia

DISCALCÚLIA

DEFINICIÓ

La discalcúlia és un trastorn del neurodesenvolupament que comporta una dificultat en l'aprenentatge de les habilitats aritmètiques bàsiques (concepte de quantitat, estimació numèrica, comptar, aprenentatge dels números, etc.) i repercuteix en el nivell de rendiment escolar i en les activitats de la vida quotidiana. Alguns autors l'anomenen “dislèxia per als números”.

DISCALCÚLIA

SÍMPTOMES D'ALERTA

Tenir presents les quatre fases de l'aprenentatge a les matemàtiques:

1

Vivencial o experiencial

2

Manipulatiu

3

Representació gràfica

4

Abstracció i generalització

DIFICULTATS A P5 PER:

- » Mantenir un ordre estable en comptar.
- » Mantenir una correspondència biunívoca en associar element-número.
- » Tenir capacitat d'abstracció amb els números (per exemple, comptar diferents elements independentment de la seva aparença física).
- » Respectar la irrellevància de l'ordre a l'hora de comptar.
- » Comprendre que l'últim número comptat és el cardinal.
- » Classificar objectes en funció de les característiques.
- » Fer operacions mentals simples fins a 5.
- » Fer estimacions petites fins a 10 (per exemple: Quants elements hi ha aquí?).
- » Comparar elements comptant per estimació: més gran, més petit, igual que (fins a 10 elements).
- » Reconèixer les grafies dels números de l'1 al 10.

DISCALCÚLIA

SÍMPTOMES D'ALERTA

A PRIMÀRIA:

- » Dificultat per automatitzar els fets aritmètics i estratègies de càlcul mental (per exemple, compta amb els dits).
- » Dificultat per manipular números mentalment a la recta numèrica (per exemple: comptar enrere).
- » Dificultat per discernir el concepte de quantitat i per fer estimacions.
- » Dificultat per manipular xifres grans, com ara les centenes i els milers.
- » Dificultat per saber quina operació cal aplicar per resoldre un problema.
- » Dificultat per identificar els signes aritmètics bàsics (+, -, x...).
- » Dificultat per automatitzar paraules relacionades amb les matemàtiques (més que, és igual a, en total...) i per fer seqüències verbals automàtiques (per exemple, taules de multiplicar, sèries numèriques...).

- » Dificultat per llegir i escriure números aràbics.
- » Dificultat per identificar les hores, manejar diners i/o donar o rebre el canvi.
- » Sol dedicar molt de temps i esforç a fer els deures de matemàtiques sense obtenir el resultat esperat.
- » És freqüent que manifesti ansietat envers les matemàtiques a mesura que transcorre el temps, perquè té una sensació de fracàs.

ACOSTUMA A MANIFESTAR-SE COMÒRBIDAMENT AMB ALTRES TRASTORNS DEL NEURODESENVOLUPAMENT, COM ARA:

TDAH
26%

DISLÈXIA
17-40%

TDL
(rendeixen 1DS per sota en habilitats numèriques).

En algunes alteracions cromosòmiques amb percentatges variables (S. Turner, X-Fràgil...).

Amb simptomatologia externalitzant/internalitzant:
18-28%

DISCALCÚLIA SÍMPTOMES D'ALERTA

A SECUNDÀRIA:

- » Solen aprendre de manera mecànica, no entenen els raonaments matemàtics.
- » Tenen moltes dificultats per resoldre problemes.
- » Dubten en l'escriptura de números a partir del milió.
- » No han automatitzat fets aritmètics complexos, com ara la meitat de 500, un quart de 100, el doble de 75, etc.
- » No tenen referències per al maneig de les unitats de longitud, volum i pes.

DISCALCÚLIA PAUTES D'ACTUACIÓ

- » Utilitzeu referents visuals concrets, manipulatius, com ara objectes, l'àbac, plastilina, recta numèrica a la taula o a la paret, etc.
- » Potencieu la visualització mitjançant dibuixos dels conceptes matemàtics.
- » Heu de tenir en compte les quatre fases de l'aprenentatge, i quan la introduïu cada contingut, heu d'adequar l'ensenyament a les necessitats del nen o de la nena.
- » Enfortiu el concepte numèric bàsic, amb exercicis que ajudin a consolidar la línia numèrica mental i el recompte.
- » Trebal·leu l'estimació de quantitats i la subitització.
- » Trebal·leu les UDC amb el sistema de base 10.
- » Trebal·leu l'estimació de resultats. Quan fem problemes, pregunteu sempre: "Què volem obtenir amb aquest càlcul, un nombre més gran o més petit?".
- » Feu servir fulls quadriculats per millorar

l'alineament en els càlculs. La mida de la quadrícula haurà de ser inversament proporcional a l'edat. O bé, fer els càlculs amb l'ús de línies verticals.

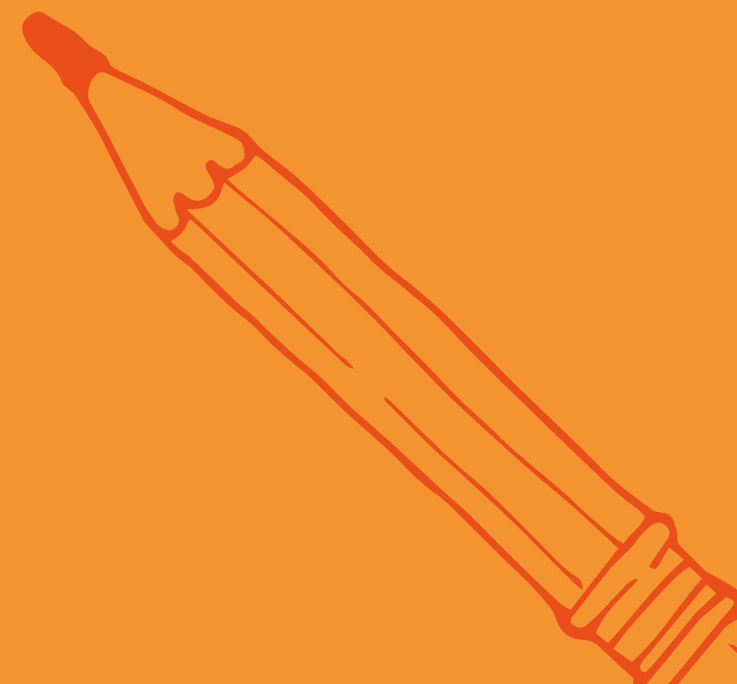
Treballar la correspondència entre el llenguatge matemàtic i les operacions necessàries per resoldre un problema.

» SUMAR: Ajuntar, posar coses	→	Nombre més gran
» RESTAR: Treure, buscar la diferència	→	Nombre més petit
» MULTIPLICAR: Sumar repetides vegades	→	Nombre més gran
» DIVIDIR: Repartir, fer parts	→	Nombre més petit
- » Permeteu l'ús de les taules de multiplicar a classe.
 - » Trebal·leu la noció de proporció i quantitat. Conceptes com ara molt, poc, força, més o menys, major, menor...

- » **Associació del número amb la quantitat que representa mitjançant referents visuals**, concrets i manipulatius. Comptar i fer grups d'objectes, utilitzar l'àbac per als càlculs.
- » **Exercicis de seriació**: presentar sèries de números i ordenar-los de gran a petit i viceversa, completar els que falten...
- » **Practicar càlcul mental**: facilitar l'automatització de fets numèrics.
- » **Entrenament amb autoinstruccions**: desgranar totes les seqüències i els passos com a element d'ajut en la realització de càlculs complexos i resoldre problemes.
- » **Oferir referències per a les unitats de mesura** (per exemple, 1 ungla fa 1 cm) i el maneig dels diners.
- » **Feu servir recursos informàtics** que facin atractiva i facilitin la pràctica diària del càlcul, les taules de multiplicar i la resolució de problemes.

Adaptacions per exàmens i exercicis

- » Reduïu la quantitat d'exercicis i de problemes que hauran de fer.
- » Adeqüeu la dificultat i fraccioneu els exercicis.
- » Reduïu el nombre de xifres en els càlculs.
- » Presenteu els problemes amb l'ajut de gràfics i dibuixos. Subratlleu les paraules clau. Ometeu la informació irrellevant.
- » Feu servir fulls quadriculats per millorar l'alineament en els càlculs. La mida de la quadrícula haurà de ser inversament proporcional a l'edat. O bé, feu els càlculs amb l'ús de línies verticals.
- » Pinteu els símbols de les operacions per evitar confusions i no barrejar-les.
- » Disminuïu distraccions amagant els altres exercicis.
- » Doneu més temps i incentiveu el repàs.
- » Permeteu l'ús de les taules de multiplicar, la recta numèrica i les autoinstruccions necessàries com a material de suport.
- » Permeteu l'ús de la calculadora.
- » Permetre l'ús d'estratègies: dits, esquemes, marques, dibuixos...
- » Valoreu el procediment, no només el resultat.
- » No penalitzeu errors per falta d'atenció o de temps.
- » Superviseu durant les proves.
- » No proposeu tasques sota pressió de temps (cronòmetre) si es posa molt nerviós.

Bmath: aprender Mates para infantes de Primaria

<https://www.bmath.app/ca/>

Matemàtiques IXL

Exercicis per millorar en matemàtiques amb més fluïdesa i confiança. D'infantil a 6è de primària.

<https://es.ixl.com/matematicas>

EDUCACIÓ 3.0 Com treballar la discalcúlia

<https://www.educaciontrespuntocero.com/recursos/discalculia-recursos-colegio-casa/>

Activitats amb materials interactius

<https://discalculia.com/blog/discalculia-actividades/>

Recursos per a la discalcúlia

» <https://dislexiaaragon.org/recursos-para-la-discalculia/>

El aprendizaje y los trastornos del neurodesarrollo. Claves para evitar el fracaso escolar - Overview

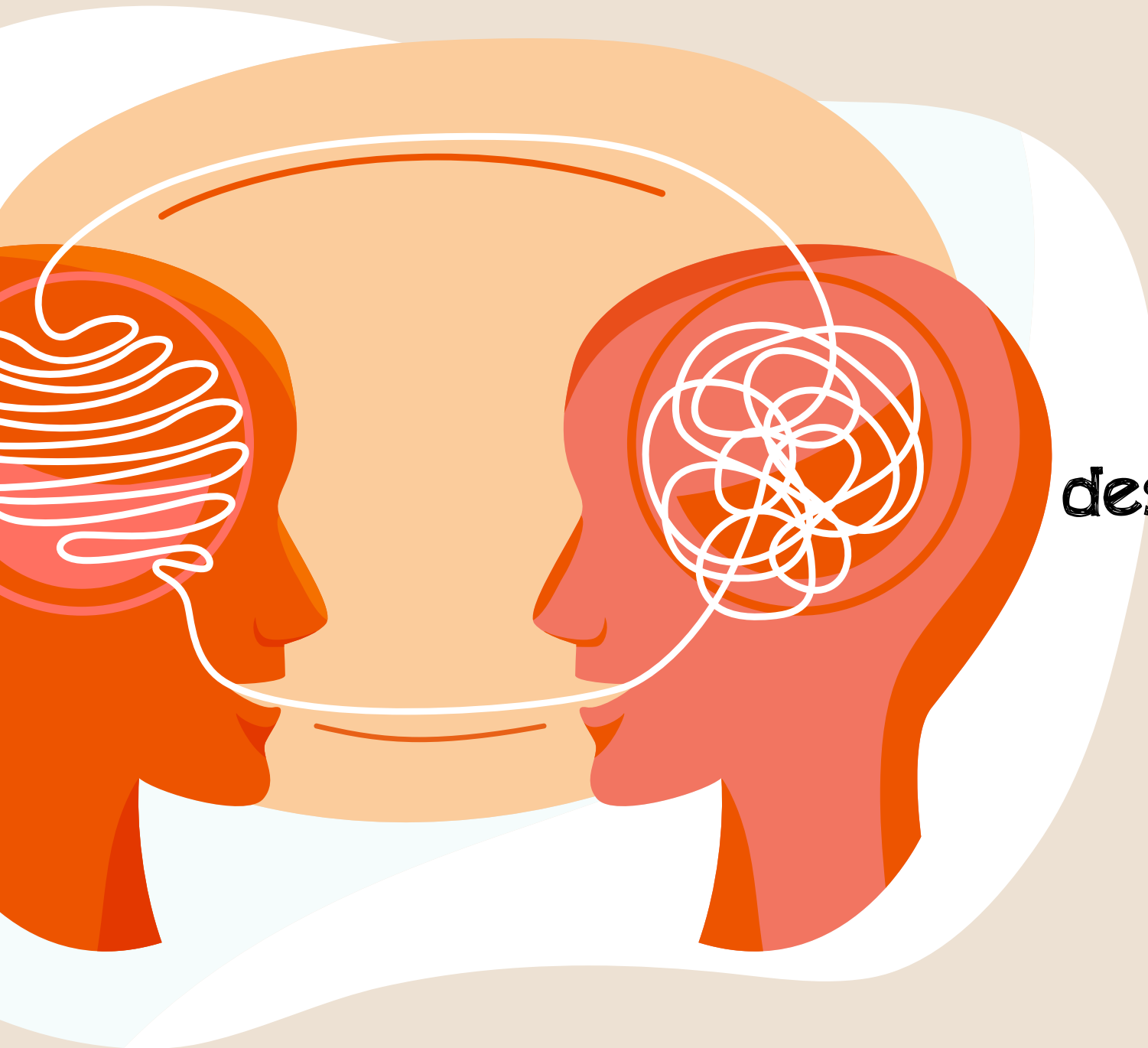
» <https://apps.sjdhospitalbarcelona.org/infocap/es/informe-faros-aprendizaje-trastornos-neurodesarrollo-claves-fracaso-escolar/#/>

» <https://www.sjdhospitalbarcelona.org/sites/default/files/content/file/2022/05/24/1/informe-faros-04-aprendizaje.pdf>

Matemàtica. XTEC - Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya

» <https://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/atencio-educativa-als-alumnes/nese/nese-derivades-de-trastorns-de-laprenentatge-i-la-comunicacio/matematica/>

» <http://ladiscalculia.es>

Trastorn del desenvolupament del llenguatge (TDL)

El TDL es caracteritza per tenir dificultats persistents en l'adquisició i l'ús del llenguatge en totes les seves modalitats (és a dir, parlat, escrit, llenguatge de signes o altre) a causa de deficiències de la comprensió o la producció que inclou el següent:

1. Vocabulari reduït (coneixement i ús de paraules).
2. Estructura gramatical limitada (capacitat per situar les paraules i les terminacions de paraules juntes per formar frases basant-se en regles gramaticals i morfològiques).
3. Deteriorament del discurs (capacitat per fer servir vocabulari i connectar frases per explicar o descriure un tema o una sèrie d'esdeveniments o tenir una conversa).

Les capacitats de llenguatge estan notablement per sota del que s'espera per l'edat, cosa que produeix limitacions funcionals en la comunicació eficaç, la participació social, els èxits acadèmics o l'exercici laboral, de manera individual o en qualsevol combinació.

L'inici dels símptomes es produeix en les primeres fases del període de desenvolupament.

Les dificultats no es poden atribuir a un deteriorament auditiu o sensorial d'un altre tipus, a una disfunció motora o a una altra afecció mèdica o neurològica.

TDL SÍMPTOMES D'ALERTA

Inicialment, els símptomes del TDL se superposen amb altres patologies del desenvolupament, i sovint cal un temps d'evolució i de resposta al tractament per confirmar o corregir un diagnòstic inicial. Tot i que l'evolució aclarirà el diagnòstic, **és imprescindible una intervenció primerenca per prendre les mesures adequades des del moment en què es detecten dificultats.**

Per edats, els símptomes d'alarma serien (Bishop et al. 2016):

2 – 3 ANYS

- » Interacció escassa.
- » No diu paraules.
- » No reacciona al llenguatge oral.
- » Regressió o estancament del llenguatge.

4 – 5 ANYS

- » Interacció inconsistent o atípica.
- » Fa frases de tres paraules com a molt.
- » Comprensió del llenguatge oral pobre.
- » El seu llenguatge no l'entenen ni els seus familiars. La família no entén més de la meitat del que diu.

3 – 4 ANYS

- » Fa frases de dues paraules com a molt.
- » Comprensió del llenguatge oral pobre.
- » El seu llenguatge no l'entenen ni els seus familiars.

> 5 ANYS

- » Dificultats per explicar una història coherent.
- » Dificultats per fer-se entendre.
- » Molta dificultat per recordar o entendre instruccions verbals.
- » Parla, però mostra poc interès en interaccions comunicatives.
- » Fa interpretacions excessivament literals, perd el significat real.

SEGONS LES DIMENSIONS DEL LLENGUATGE

Cada nen presenta un quadre de dificultats específiques, i no han d'estar afectades totes les dimensions del llenguatge.

1

Comunicació

Dificultats per expressar intencions comunicatives com ara:

- » Interactuar amb les persones.
- » Prendre iniciatives sobre les activitats que vol fer.
- » Mantenir una atenció sostinguda des del començament fins al final de les activitats.
- » Mostrar habilitats comunicatives: preguntant, responent, imitant...
- » Narrar esdeveniments que li hagin passat.

La seva comunicació es caracteritza per:

- » Discurs entretallat.
Abundància de pauses.
- » Utilització de gestos.
- » Temps de latència llarg per donar resposta.
- » Respostes o intervencions fora de context, poc coherents o inadequades.
- » Discurs poc elaborat, frases o respostes curtes i estereotipades.

2

Comprensió

Dificultats per comprendre l'intercanvi comunicatiu:

- » No conèixer la semàntica de les paraules.
- » No conèixer ni les paraules ni els significats.
- » Incomprensió de frases fora de context.
- » Dificultat a comprendre frases llargues, complexes o el significat de les quals és figurat o abstracte.

Aquestes dificultats poden provocar ruptures comunicatives.

3

Fonètica i fonologia

- » Poden tenir dificultats en els processos d'adquisició i de producció dels diferents fonemes de la parla.
- » Errors inusuals i persistents: omissions, substitucions, assimilacions de fonemes.

4

Lèxic

- » Pobresa de lèxic: nom, verb i atributs. Dificultats relacionades amb la semàntica lèxica.

Dificultat per evocar o d'accés al lèxic:

- » Li costa trobar la paraula adequada per expressar allò que vol.
- » Confusió entre paraules de la mateixa família (cullera-ganivet, cadira-taula).

Ús de:

- » Etiquetes genèriques.
- » Neologismes.
- » Falques.

Incorporació lenta de paraules

5

Morfosintaxi

- » Pobresa estructural oracional i dificultats en la planificació de les frases.
- » Reducció i desorganització de la sintaxi. Per exemple: “i puja que pujar per passar”.
- » Dificultats en flexions de manera, temps i persona, errors en l'ús de formes verbals.
- » Problemes de concordança (en oracions, no en paraules).
- » Omissió, addició o substitució d'algun morfema.
- » Omissió de nexes, pronoms, articles o verbs a les frases.

Del centre

- » **Equip Docent:** Formació, informació i implicació de tots aquells que interactuen amb l'alumne.
- » Coordinació Escola–Família–Especialistes.
- » Fomentar els valors que contemplen la diversitat.
- » Treballar el respecte i la valoració de l'altre a l'aula.
- » Explicar les dificultats de què comporta el TDL: sensibilitzar i evitar el rebuig.
- » Fomentar la participació del TDL en les activitats grupals i controlar les interaccions al pati (requereix planificació i intervenció).
- » Normalitzar la situació quan l'alumne/a surti de classe per fer sessions de logopèdia o altres suports.

Potenciar estratègies per a:

- » Fer amics.
- » Abordar sentiments.
- » Controlar la conducta i l'estrès.

A partir de:

- » Modelatge/imitació.
- » Role-playing.
- » Reforç.
- » Converses-historietes.
- » Llista de regles de comportament social.
- » Pràctica de situacions de joc i interacció.

Adaptacions

GENERALS

- » Adaptacions metodològiques i/o curriculars no només en llengües (el llenguatge està implicat en l'adquisició de nous aprenentatges a totes les àrees).
- » Plantegeu objectius i recursos per a la consecució dels continguts acadèmics i el desenvolupament de l'autonomia.
- » Prioritzeu els aprenentatges funcionals.
- » Afavoriu un aprenentatge significatiu i vivencial a través de projectes, sortides culturals, projecció de pel·lícules, excursions, etc.
- » Tingueu en compte l'edat cronològica i els interessos.
- » Reforceu les àrees i/o les habilitats en què l'alumnat se senti còmode i potenciar-les al màxim.
- » Reforç positiu. Valoreu l'evolució.
- » Sensibilitzeu els companys.
- » No feu correccions directes, parafrasejar.
- » Eviteu fer preguntes tancades, acabar les frases...
- » Doneu-li més temps per respondre.
- » Doneu-li més temps i més suport per fer les tasques.
- » Simplifiqueu les instruccions verbals. És molt més efectiu anar donant una ordre després de l'altra.
- » Adeqüeu la quantitat i el grau de dificultat dels deures.
- » Eviteu que l'alumne hagi de copiar massa informació de la pissarra, el llibre de text, etc.
- » Utilitzeu recursos visuals en fer l'avaluació, doneu més valor al contingut que a la forma i valoreu l'expressió escrita en funció del nivell de llenguatge oral.

Adaptacions **A CLASSE**

ÚS DE SUPORT VISUAL

En el context:

- » Reforceu la taula de treball amb suports visuals.
- » Ubiqueu l'alumne amb TDL en un lloc de la classe on pugui mantenir contacte ocular amb el docent i pugui observar tota l'aula.

A les tasques:

- » Utilitzeu reforços visuals i/o auditius per a l'aprenentatge de vocabulari nou.
- » Assenyaleu les paraules clau en els enunciats o textos per facilitar-ne la comprensió.
- » Si poseu un exemple de resolució de la tasca, faciliteu la comprensió de l'enunciat.
- » Trebal·leu nous conceptes amb esquemes visuals, mapes conceptuals i murals interactius o manipulatius.
- » Introduïu les noves tecnologies tant per aprendre com per compensar.

- » Doneu suport a les explicacions orals amb imatges, vídeos o altres recursos audiovisuals (en cursos superiors, oferir a l'alumne mapes conceptuals visuals a l'inici dels temes i unitats, així com links a vídeos...).

A les activitats d'interacció social i organització:

- » Oferiu normes dels jocs il·lustrades.
- » Feu servir suports visuals per marcar la rutina de l'aula o de la tasca fins que l'infant l'interioritzi.
- » Prepareu seqüències o autoinstruccions visuals amb les normes de classe, horari, tasques pendents o deures.
- » Tingueu autoinstruccions d'organització personal a la vista (organització del pupitre, preparació de la motxilla, etc.).

ALS EXÀMENS O ACTIVITATS D'AVUACIÓ:

- » Simplifiqueu les instruccions que es donen per escrit, doneu-les una per una.
- » Llegiu les preguntes de l'examen prèviament, assegureu-vos que comprèn el que se li pregunta.
- » Incloeu en els enunciats i en les activitats imatges, esquemes gràfics, exemples...
- » Plantegeu preguntes de resposta breu, de reconèixer, relacionar, completar i no de desenvolupament.
- » Permeteu donar resposta a les preguntes plantejades amb mapes conceptuals o esquemes en comptes de redactar-les.
- » Valoreu més el contingut que la forma.
- » No penalitzeu les faltes d'ortografia.
- » Permeteu a l'alumne l'accés als materials de suport gràfic.
- » Doneu més temps o reduïu el nombre de preguntes o de tasques.

TDL RECURSOS

Departament d'Educació:

- » <https://projectes.xtec.cat/educacioinclusiva/portada/guia-trastorn-especific-del-lenguatge-tel-tdl-orientacions-per-a-docents/>
- » https://repositori.educacio.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.12694/4490/trastorn_especific_llenguatge_tel_tdl_orientacions_docents_cicle_mitja_superior_educacio_primaria_2007.pdf?sequence=1
- » <https://www.educaciontrespuntocero.com/recursos/recursos-tecnicas-tdl/>

Adreces d'interès

Associació del trastorn específic del llenguatge de Catalunya

- » <http://atelca.org/>

Protocol d'observació per a mestres - dificultats en el desenvolupament del llenguatge

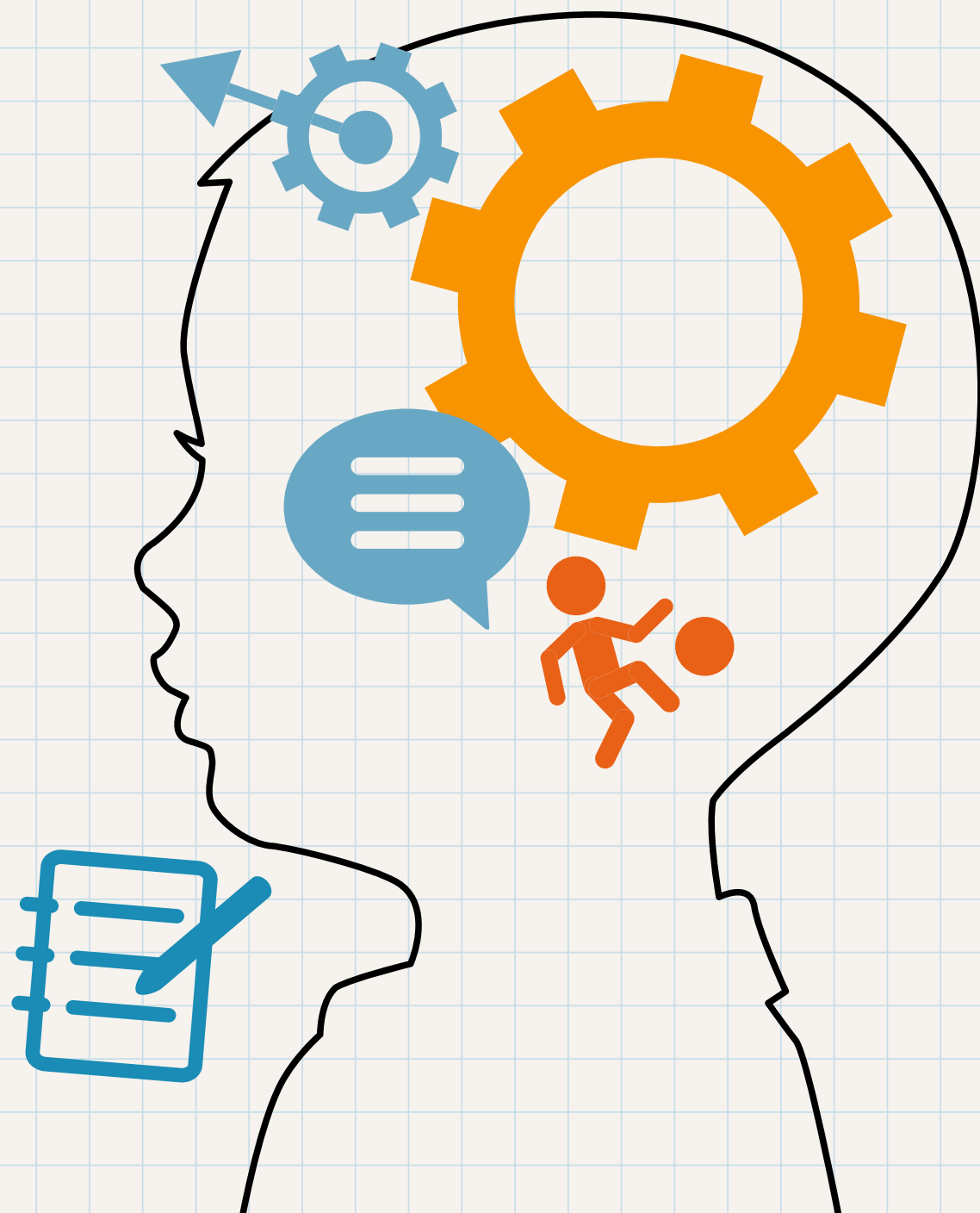
- » <https://www.clc.cat/sites/default/files/documentation/2025-01/PROTOCOL%20DIFICULTATS%20LLENGUATGE%20%C3%80mbit%20Educatiu.pdf>

Asociación de personas con trastorno específico del lenguaje de Madrid

- » <https://www.atelma.es/>

Intel·ligència límit

INTEL·LIGÈNCIA LÍMIT

DEFINICIÓ

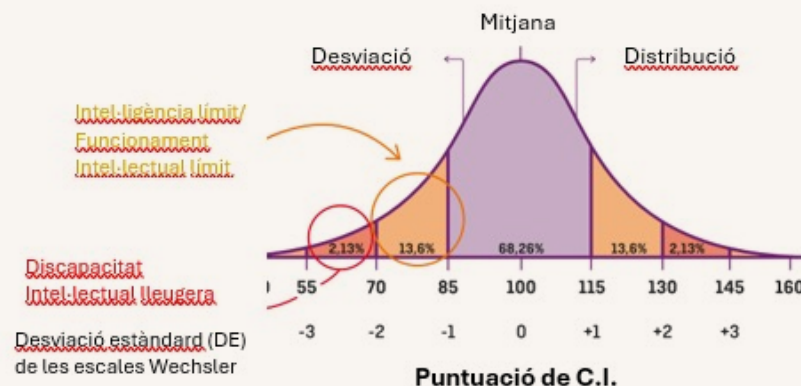
Les persones amb intel·ligència límit (IL) són persones capaces de desenvolupar processos de vida, desenvolupar-se i comprendre el món, amb els suports adequats. Es caracteritzen per tenir un quocient intel·lectual (CI) entre 70 i 85.

Les persones amb intel·ligència límit són tan diferents entre sí com les que no presenten aquest tipus de discapacitat intel·lectual.

CARACTERÍSTIQUES:

- » Sense trets físics aparents, desfasament entre la seva edat cronològica i la seva edat mental.
- » Manca d'iniciativa, poca capacitat creativa, dificultat en la presa de decisions, resolució de conflictes i dificultats en psicomotricitat.
- » Dèficit d'habilitats socials, dificultats en les relacions afectives.
- » Vulnerabilitat emocional, baixa autoestima, baixa tolerància al fracàs i la frustració. Més probabilitat de presentar quadres d'ansietat i de depressió, pors i inseguretat.

Distribució teòrica de las puntuacions de C.I.

Distribució teòrica de les puntuacions de C.I..

Font: adaptat de Stassen-Berger, K. (2007). *Psicologia del desenvolupament: infància i adolescència*. Editorial Mèdica Panamericana.

INTEL · LIGÈNCIA LÍMIT

SÍMPTOMES D'ALERTA

A ESCALA GENERAL

- » Desfasament entre l'edat cronològica i les capacitats (cognitives, socials, afectives...).
- A partir de l'adolescència, es fa més evident la dissonància de capacitats i interessos amb persones de la mateixa edat.
- » Manca d'iniciativa i capacitat limitada per resoldre situacions quotidianes que requereixen aplicar la lògica o el raonament.
- » Poca flexibilitat cognitiva que els impedeix adaptar-se amb èxit a situacions noves.
- » Dificultat en la presa de decisions i en la resolució de conflictes.
- » Dificultats en psicomotricitat (principalment en psicomotricitat fina).

A ESCALA INTEL · LECTUAL

- » Procés d'aprenentatge lent, que necessita més suport i més temps que els seus grups de referència. El nivell d'aprenentatges assolit és marcat pel seu propi quocient intel · lectual.
- » Dèficit en la comprensió de dimensions abstractes.
- » Dificultats per organitzar-se, ubicar-se. Necessiten mecanitzar, repetir l'operació i aprendre-la seguint un model previ.
- » Amb repetició, poden adquirir aprenentatges mecànics, però tenen més dificultats en aprenentatges abstractes.
- » Dificultats en el desenvolupament del llenguatge (per exemple: vocabulari específic, frases o textos complexos, identificació de la informació rellevant, etc.).
- » Dificultats en la gestió dels diners, en la devolució del canvi i en comprendre'n el valor.
- » Dificultats en l'organització, la gestió i la planificació de l'espai-temps.
- » Bon nivell de memòria episòdica (fets personals) i semàntica (aprenentatges memorístics).

A ESCALA SOCIAL

- » Dèficit d'habilitats socials per manca de comprensió de les subtileses del context social (per exemple: ironies, sentit figurat, interpretació del llenguatge no verbal...).
- » Dificultats en les relacions afectives, relacionar-se amb la resta de persones, fer amics i conservar-los.
- » Dificultats en l'assumpció d'algunes responsabilitats considerades pròpies de la seva edat, hàbits personals d'higiene, autonomia i organització.
- » Manca d'iniciativa i improvisació fora dels seus hàbits.
- » Dificultat en l'organització del temps lliure.

A ESCALA PSICOLÒGICA

- » Vulnerabilitat emocional.
- » Baixa autoestima.
- » Baixa tolerància al fracàs i la frustració.
- » Més probabilitat de presentar quadres d'ansietat i de depressió, pors, etc.
- » Inseguretat.

- » Ubicació física adequada a l'aula segons les necessitats de l'alumnat per reforçar l'atenció i la concentració.
- » Reguleu i marqueu els temps de la tasca, inici, manteniment i acabament.
- » Fraccioneu les feines i permetre descansos.
- » Expliqueu com fer les coses i els passos que cal seguir.
- » Repetiu les instruccions diverses vegades, ja que per dificultats a la memòria de treball es poden oblidar fàcilment del que han de fer.
- » Introduïu els continguts del tema amb paraules clau o resums breus.
- » Acompanyeu l'aprenentatge amb enunciats clars, suports visuals i experiències directes.
- » Concreteu els continguts amb esquemes i enunciats clars. Utilitzeu estructures sintàctiques simples i vocabulari concret (sempre que sigui possible).
- » Acabeu la sessió amb dues o tres idees clau.

- » Treballeu per projectes o centres d'interès.
- » Reforç positiu.
- » Coordinació entre professionals.
- » Acció tutorial.
- » Adapteu el currículum prioritant ensenyaments més pràctics i funcionals: ensenyament per objectius, no seguint un temari preestablert.
- » És important assenyalar de manera precisa els continguts més importants que cal adquirir.

RECURSOS

Adreces d'interès

Departament d'educació:

- » https://presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/funcionament-intel-lectual-limit/prova-pilot-FIL.pdf

CATALUNYA:

ASOCIACIÓN ACIDH Associació Catalana d'Integració i Desenvolupament Humà.

- » www.acidh.org

FUNDACIÓN ACIDH Fundació Privada Tutelar ACIDH

ESCOLA VIDA MONTSERRAT

- » <https://acidh.org/areaeducativa/blog/>

MADRID:

- » www.adisli.org

Trastorn de l'espectre autista (TEA)

TEA DEFINICIÓ

El TEA és un trastorn del neurodesenvolupament d'origen neurobiològic i d'inici a la infància que afecta el desenvolupament de la comunicació social i de la conducta, amb presència de comportaments i interessos repetitius i restringits.

Les manifestacions del TEA poden variar molt en funció de factors concrets, com ara:

- Tipus d'alteracions que presenta l'afectat.
- La presència de dèficit intel·lectual.
- El nivell de gravetat del trastorn.
- La presència de llenguatge o no i les seves característiques.
- L'edat del nen.
- Manifestacions conductuals que presenta l'afectat.
- Experiències d'aprenentatge
- La intervenció primerenca i el suport familiar.

COMORBILITATS:

es calcula que el 70% de persones diagnosticades amb TEA tenen un altre trastorn associat, com:

Trastorns de l'aprenentatge:

- » Dislèxia
- » Discalcúlia

Trastorns psicològics i del neurodesenvolupament com:

- » Trastorn de l'estat de l'ànim
- » Trastorn del llenguatge
- » Discapacitat intel·lectual
- » TDAH
- » TOC
- » TCA
- » TEEP, entre d'altres

ENTRE 3 I 4 ANYS

Comunicació i llenguatge

- » Comprensió i aspectes comunicatius afectats en diferents graus.
- » Llenguatge empobrit, agramatical i escàs (poden referir-se a ells mateixos en tercera persona).
- » Llenguatge fluent, literal, repetitiu i perseverant. Alteracions en la prosòdia.
- » Ecolàlies immediates o diferides.
- » Respon al seu nom de manera pobre o inexistent.
- » Dèficit en la comunicació no verbal (p. ex. no assenyalar i dificultat per compartir un "focus d'atenció" amb la mirada).
- » Fracàs relatiu per iniciar o mantenir la conversa, procés que implica l'intercanvi recíproc de respostes amb l'interlocutor

(qualsevol que sigui el nivell de competència en la utilització del llenguatge assolit).

- » Instrumentalització, ús del cos d'una altra persona per comunicar-se.

Joc

- » Absència de joc imaginatiu (poden fer petites imitacions).
- » Joc sense contingut simbòlic (alineen o classifiquen les joguines, però no les fan servir per a la representació).
- » Jocs molt repetitius, persistents, estereotipats, i fins i tot, obsessius.
- » Fixació inusual per determinats objectes/ joguines.

ENTRE 3 I 4 ANYS

Relacions socials

- » Imitació limitada de paraules, gestos i accions.
- » Manca de reciprocitat.
- » Manca d'interès per altres nens o per participar en el joc. Escàs reconeixement
- » o resposta a la felicitat o tristesa d'altres persones.
- » Tendència a la solitud, manca d'habilitats socials. Preferència per activitats solitàries.

Patrons de conducta i interessos

- » Insistència en rutines i/o resistència als canvis.
- » Comportaments ritualistes.
- » Estereotípies (manuals, balanceig, obrir i tancar portes...).
- » Hipersensibilitat o hiposensibilitat als sons, al tacte o a certes textures.
- » Resposta inusual davant d'estímuls sensorials (auditius, olfactius, visuals, tàctils i del gust).

A PARTIR DE 4-5 ANYS FINA A L'ADOLESCÈNCIA

Comunicació i llenguatge

- » Alteracions del llenguatge, que inclou prosòdia monòtona i inadequada, ecolàlies i vocabulari inusual o restringit a un tema d'interès.
- » Ús limitat del llenguatge espontani i escassa reciprocitat a les converses.

Relacions socials

- » Dificultat per unir-se al joc dels altres nens o intents inadequats de jugar conjuntament.
- » Dificultat per interpretar les normes implícites del joc.
- » Interpretació literal dels dobles sentits o bromes.
- » Habilitat limitada per apreciar les normes socials
- (vestir, l'estil de la parla, els interessos, etc.).
- » Mostra reaccions extremes davant la invasió del seu espai personal o mental (resistència intensa quan se'l pressiona amb consignes diferents del focus d'interès).
- » Dificultats per entendre les expressions emocionals.

A PARTIR DE 4-5 ANYS FINS A
L'ADOLESCÈNCIA

Patrons de conducta i d'interessos

- » Absència de flexibilitat i joc imaginatiu cooperatiu, encara que només poden crear certs escenaris imaginaris (copiats dels vídeos o dibuixos animats).
- » Reaccions desproporcionades davant de petits canvis (rigidesa).
- » Joc solitari i repetitiu.
- » Acumula dades sobre certs temes del seu interès.

A PARTIR DE L'ADOLESCÈNCIA

Relacions socials

- » Habilitats socials escasses per comprendre conductes sobre la sexualitat.
- » Dificultats o interès escàs o restringit cap a l'orientació vocacional.
- » Interès excessiu en un tema o activitat fins al punt que no mostra interès en altres activitats.
- » Aïllament social.
- » Comorbiditats emocionals.

TRASTORN DE L'ESPECTRE AUTISTA

Criteria dels trastorns de l'espectre autista segons el DSM 5

a

Deficiències persistents en la comunicació social i en la interacció social en diversos contextos:

- » Deficiències en la reciprocitat socioemocional.
- » Deficiències en les conductes comunicatives no verbals a la interacció social.
- » Deficiències en el desenvolupament, el manteniment i la comprensió de les relacions.

b

Patrons restrictius i repetitius de comportament, interessos o activitats, que es manifesten en dos o més dels aspectes següents:

- » Moviments, utilització d'objectes o de la parla, estereotipats o repetitius.
- » Insistència en la monotonia, excessiva inflexibilitat de rutines o patrons ritualitzats de comportament verbal o no verbal.
- » Interessos molt restringits i fixos, que són anormals pel que fa a la intensitat o el focus d'interès.
- » Hiperreactivitat o hiporreactivitat als estímuls sensorials o interès inhabitual per a aspectes sensorials de l'entorn.

c

Presenten símptomes en les primeres fases del període de desenvolupament.

d

Els símptomes causen un deteriorament clínicament significatiu.

Comprensió social

- » Creeu guions socials sobre situacions viscudes en els quals es puguin exposar els pensaments de les altres persones en format visual i oferir diferents alternatives de solució.
- » Explicitau normes socials (normes de cortesia, normes de conversa, etc.).
- » Ajudar-lo a comprendre el llenguatge amb sentit figurat, utilitzant situacions socials (ironia, persuasió, burla, dobles sentits).

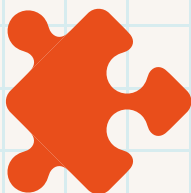
Relacions socials

- » Ajudeu-lo a analitzar situacions, generar diverses alternatives, analitzar els avantatges i els inconvenients de cadascuna, seleccionar la més adequada, dur-la a terme i avaluar els resultats obtinguts (primer objectius molt simples i a poc a poc anar augmentant-los).
- » Entreneu-lo a percebre i interpretar les intencions i les accions dels altres amb més precisió, dirigint l'atenció a l'expressió facial i gestual de l'altra persona i fixant-se en la reacció del company després de l'esdeveniment.
- » Doneu-li habilitats per aprendre a iniciar una conversa, acostar-se a un desconegut, demanar poder integrar-se en una activitat de grup, fer comentaris positius de les opinions dels altres, saber quan intervenir o preguntar, expressar el desacord de manera

adequada. Aquestes habilitats s'han d'ensenyar en un context d'entrenament i després intentar generalitzar-les a les intencions quotidianes del nen amb els iguals.

- » Intenteu potenciar espais perquè es pugui relacionar amb altres nens amb què es pugui sentir integrat.
- » Controleu que els companys el respectin i el comprenguin per ajudar-lo a adquirir seguretat en si mateix.
- » Doneu-li models d'iniciació i interacció social, per reforçar les aproximacions successives.
- » Ajudeu-lo i superviseu-lo si vol participar en situacions o jocs socials.
- » Ajudeu-lo a interpretar les ironies i els dobles sentits. Intenteu limitar el llenguatge figurat a les explicacions.

- » Afavoriu la flexibilitat del pensament introduint petits canvis a la rutina. Si cal, anticipeu la introducció de canvis.
- » Diversifiqueu els interessos per fomentar les possibilitats d'interacció social amb els iguals.
- » Si té una conducta fora de lloc, val més ser clar en què està malament i apliqueu una conseqüència lògica, més que intentar fer una reflexió.
- » És important no donar per suposat que sap què ha de fer en tot moment, ja que té dificultats per incorporar de manera espontània normes i pautes socials.

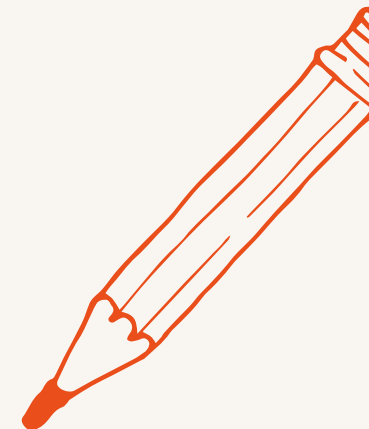
Regulació emocional

- » Afavoriu que expressi tot allò que el preocupa, i com se sent, de la manera que li resulti més fàcil (verbalment, a través de dibuixos, còmics, etc.).
- » Ajudeu-lo a posar nom a les emocions que sent i a “puntuar” en quin grau les sent (“de 0-10, em sento 8 nerviós”). Useu recursos visuals per fer-ho, com el “termòmetre de les emocions”.
- » Busqueu “trucs” o estratègies conjuntament que l'ajudin a autoregular-se les emocions (distracció, activitats plaents, etc.).
- » Ensenyeu-lo a respondre davant les normes o conductes no desitjades.
- » En cas que es mostri molt nerviós, pacteu un lloc on pugui anar per tranquil·litzar-se.
- » Si pot ser, que tingui un professor de referència, amb qui tingui un bon vincle, i a qui pugui acudir regularment per ajudar-lo davant de qualsevol dificultat.
- » Intenteu preveure l'aparició de conductes inadequades observant què passa abans de cada una i com respon el nen. Així, més endavant, les podem anticipar i buscar alternatives (cal tenir en compte les seves hipersensibilitats).

Aprenentatges

- » Que tots els seus professors en coneguin les característiques i sàpiguen com interpretar-les per poder-lo atendre adequadament.
- » Ubicar-lo a les primeres files i amb companys tranquils.
- » Oferir una organització de l'espai altament estructurat, ordenat i predictable.
- » Fer servir un horari visual, per ajudar-lo a anticipar les diferents activitats escolars.
- » Adaptar el nivell d'exigència a les capacitats per fomentar la motivació cap als aprenentatges.
- » Adaptar les tasques escolars tenint en compte els seus interessos, perquè estigui més motivat.
- » Estructurar les tasques seqüenciant-les en passos com més petits millor.
- » Fer concret la cosa abstracta. Ajudar-lo a comprendre els conceptes més abstractes amb l'ajut de suports visuals i materials manipulatius.
- » En cas de necessitat, permetre més temps per axomplir les tasques i/o els exàmens.
- » Estructurar les activitats mitjançant suports visuals per ajudar-lo a organitzar els aprenentatges.
- » Fer els treballs grupals de manera estructurada perquè sàpiga quines tasques ha de fer. Es recomana que sigui el professor qui assigni un rol a l'alumne amb dificultats en els treballs grupals.
- » En el cas d'ansietat elevada davant dels exàmens, cal valorar fer-los en un lloc tranquil, fora de l'aula.
- » Cal tenir en compte la comprensió literal del llenguatge a l'hora d'explicar-li les coses.
- » Donar opcions de resposta davant d'una pregunta complexa.
- » Evitar l'aprenentatge per assaig i error (deixeu que s'equivoqui). És millor provar si sap com fer alguna cosa i, en cas que no sàpiga, donar-li els ajuts necessaris per fer-ho correctament i anar retirant els ajuts progressivament. D'aquesta manera facilitem l'aprenentatge i evitem la desmotivació i la frustració.
- » Ser consistent, però flexibles, en allò que li demanem. Si una tasca és massa feixuga, la podem reduir, però ell ha de fer el que està marcat.

Pictogrames per a TEA no verbal

- » <https://arasaac.org/>
- » <https://www.educa2.madrid.org/web/educasaac1>

SOM Salud Mental 360.

Detección y diagnóstico del trastorno del espectro del autismo. Cómo acceder al circuito asistencial público

- » <https://tea.som360.org/sites/default/files/2022-02/info-circuito-tea-es.pdf>

VÍDEO: La festa d'aniversari

- » <https://www.youtube.com/watch?v=j5zxONQ1VqQ>

Pla d'atenció integral a les persones amb trastorn de l'espectre autista (TEA)

- » <https://n9.cl/ywco8>

Recursos para alumnos con el trastorno del espectro autista. Educación 3.0

- » <https://www.educaciontrespuntocero.com/recursos/recursos-trastorno-espectro-autismo-tea/>

Adreces d'interès

Confederación autismo España

- » <https://participacion.autismo.org.es/admin/>

Autism Europe

- » <https://www.autismeurope.org/>

Lovaas Foundation

- » <https://lovaasfoundation.es/>

Federació Asperger España:

- » <https://www.asperger.es/>

Institut Nacional de desordres Neurològics:

- » <https://espanol.nichd.nih.gov/salud/temas/autism>

Conclusió

La prevenció, la detecció primerenca, l'avaluació psicopedagògica, el diagnòstic de necessitats, la intervenció i l'avaluació continuada són els elements fonamentals del protocol d'actuació que hem de valorar i seguir quan tractem amb nens i nenes amb diferències d'aprenentatge.

Per poder evitar el fracàs escolar, és molt important poder detectar de manera primerenca la dificultat del nen i la nena per a l'adquisició d'un aprenentatge. Si no es detecta a temps i tractat de manera efectiva, exposem a l'alumne o alumna a repetides experiències fallides, amb la qual cosa se'n redueix la motivació i les ganes d'aprendre. És crucial que tots, com a docents, els donem les estratègies i les eines per ajudar a reduir l'impacte de les seves diferències i dificultats, i puguin així assolir les seves metes curriculars.

La informació recopilada en aquest protocol es basa en la nostra experiència a les escoles i en els profunds coneixements de la Universitat de Trastorns de l'Aprenentatge Escolar de Sant Joan de Déu, que n'ha validat el contingut. Així mateix, estem sempre oberts a les vostres aportacions i experiències, que agraïm profundament, ja que així aconseguirem anar millorant entre tots el protocol.

També volen agrair a tots els nostres col·laboradors el vostre suport al programa Project Difference des de l'inici.

**Equip Project Difference de la Fundació
Ricardo Fisas Natura Bissé.**

**“Si un nen no pot
aprendre de la
manera com li
ensenyem, potser
l'hem d'ensenyar
de la manera com
aprèn”**

- RITA DUNN

**FUNDACIÓ RICARDO FISAS
NATURA BISSÉ**

C/Creu Casas i Sicart, 96 – Parc de l'Alba
08290 Cerdanyola del Vallès
93.591.02.30
www.fundacionricardofisas.org
info@fundacionricardofisas.org
[@fundacionricardofisas](https://www.instagram.com/fundacionricardofisas)